

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін факультету забезпечення оперативно-службової діяльності

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВОК 13.2 «ПСИХОЛОГІЯ МАС»
ОПП «Психологія»**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 053 Психологія
Форма навчання: денна

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Психологія мас» є вибірковою для професійної підготовки здобувачів вищої освіти за ОПП «Психологія». Вивчається протягом 8-го семестру на кафедрі психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін.

Всього 5 кредитів (150 годин): 90 годин аудиторної роботи, 24 годин індивідуальної роботи, 36 годин самостійної роботи.

МЕТА КУРСУ – формування у курсантів теоретичних знань про психологічні особливості прояву, закономірності, механізми феноменів масової свідомості та поведінки в контексті суспільно-історичних і культурних умов розвитку суспільства; засвоєння основних механізмів та способів впливу на формування мас, масової свідомості і поведінки.

Завдання навчальної дисципліни закріплені у нормативно-правових документах Адміністрації ДПСУ, Концепції національного виховання молоді та ін. Зміст курсу передбачає:

1. Надання курсантам поглиблених знань про теоретичні підходи до проблем психології мас та масової поведінки.
2. Вивчення курсантами основних психологічних чинників, механізмів та закономірностей масової свідомості та масової поведінки.
3. Оволодіння курсантами основними методами психологічної діагностики масових психологічних явищ.
4. Оволодіння курсантами психологічними методами та засобами протидії маніпуляціям масовою свідомістю.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Курсант, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен:

з н а т и:

- основи психології мас, масової поведінки, масових настроїв та явищ;
- теорії мас у наукових концепціях від античності до сучасності;
- особливості механізмів масової поведінки;
- психологію масових настроїв;
- масові рухи як стихійну організацію мас, масові психічні явища;
- соціально-психологічні функції релігії як масового психічного явища;

- психологію та семіотику моди, механізмів творення масового модного образу;
- принципи дезінформації і маніпуляції масовою свідомістю та ефективні модулі протидії масово-інформаційним впливам;

в м і т и:

- аналізувати та критично оцінювати масову поведінку за принципом психологічних чинників регуляції;
- проводити психологічний аналіз аналітичних зрізів масових настроїв у суспільстві;
- опираючись на знання психологічних проявів масових явищ, адекватно сприймати соціально-психологічні особливості масових явищ агресії та агресивно налаштованої аудиторії (мас);
- розпізнавати моделі масових інформаційних впливів на особистість з метою ефективною протидії ним;

о з н а й о м и т и с ь з:

- новими теоретичними та методичними розробками в галузі психології мас;
- практичними результатами новітніх досліджень у галузі психології мас.

ВИКЛАДАЧІ:

Відповідно до форми А-4.03.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Вступ до спеціальності, Загальна психологія з практикумом, Основи психологічних досліджень та експериментальна психологія, Клінічна та патопсихологія, Психологія конфлікту, Психодіагностика, Психогігієна та психопрофілактика, Психологія діяльності в особливих умовах.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Профільні аудиторії гуманітарних дисциплін.

Програмне забезпечення: модульне середовище академії – <https://10.241.24.43/course/index.php?categoryid=23>.

ТРИВАЛІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ

Курс	Семестр	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин																	Форми підсумкового контролю						
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота						Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік		
					лекції	групові заняття	групові вправи	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	курсова робота	*модульний контроль	підсумковий контроль	Усього	реферат	конспект з теми	переклад текстів	розрахункове завдання					курсова робота	контрольна робота
за денною формою навчання																										
4	8	5	150	90	20			46		20				4	24	24							36		+	
Усього за дисципліну		5	150	90	20			46		20				4	24	24							36		+	

Основні методи навчання: МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.5; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.2; МН2.3; МН3.2; МН3.5; МН4.2; МН4.3.

Основні методи контролю навчальних досягнень: МК1.1; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК4.1.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Компетентність	Методи контролю
Загальні компетентності		
ЗК-6	Здатність планувати та управляти часом, приймати обґрунтовані рішення. Здатність працювати автономно, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	МК1.1; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК4.1.
ЗК-8	Навички міжособистісної взаємодії	МК1.1; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК4.1.
ЗК-9	Здатність працювати в команді, спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня	МК1.1; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК4.1.
Фахові компетентності спеціальності		
ФК-2	Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ	МК1.1; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК4.1
ФК-11	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку	МК1.1; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК4.1.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Програмні результати навчання	Методи навчання	Оцінювання
ПРН-1	Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	МН1.1; МН1.3; МН2.3; МН3.2; МН3.5; МН4.2; МН4.4	МК1.2; МК1.4; МК2.2; МК2.3; МК2.6; МК2.7; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ПРН-2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	МН1.1; МН1.3; МН2.3; МН3.2; МН3.5; МН4.2; МН4.4	МК1.2; МК1.4; МК2.2; МК2.3; МК2.6; МК2.7; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ПРН-4	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	МН1.1; МН1.3; МН2.1; МН3.2; МН3.5; МН4.2; МН4.4	МК1.2; МК1.4; МК2.2; МК2.3; МК2.6; МК2.7; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ПРН-8	Формулювати розгорнутий аналіз досліджень, презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.	МН1.1; МН1.3; МН2.1; МН3.2; МН3.5; МН4.2; МН4.4	МК1.2; МК1.4; МК2.2; МК2.3; МК2.6; МК2.7; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ПРН-15	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	МН1.3; МН 1.6; МН 2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН3.6; МН3.9; МН4.1; МН4.2; МН4.4	МК1.4; МК2.2; МК2.7; МК2.8; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ПРН-16	Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів	МН1.1; МН1.3; МН 2.1; МН 3.4;	МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.6; МК3.1;

Шифр	Програмні результати навчання	Методи навчання	Оцінювання
	професійної діяльності психолога.	МН3.9; МН4.2.	МК4.1; МК4.4.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Розрахунок годин 90

Календарний план
проходження курсу

№ теми	Найменування тем	Кількість годин	Номери, вид занять та кількість годин						Місяці	Номери тем, занять та кількість годин	Кількість годин
			1	2	3	4	5	6			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	«Психологія мас» як навчальна дисципліна	8	Л2	Сз2	Пз4				ІХ	Т.1/1.-л.-2; Т.1/2.-с.-2; Т.1/3.-пр.-2; Т.1/4.-пр.-2	8
2	Маси та натовп у теорії психології мас	8	Л2	Сз2	Пз4				ІХ	Т.2/1.-л.-2; Т.2/2.-с.-2; Т.2/3.-пр.-2; Т.2/4.-пр.-2	8
3	Психологічні аспекти масової поведінки	8	Л2	Сз2	Пз4				ІХ	Т.3/1.-л.-2; Т.3/2.-с.-2; Т.3/3.-пр.-2; Т.3/4.-пр.-2	8
4	Масові настрої	8	Л2	Сз2	Пз4				Х	Т.4/1.-л.-2; Т.4/2.-с.-2; Т.4/3.-пр.-2; Т.4/4.-пр.-2	8
5	Масові рухи як стихійна організація мас	8	Л2	Сз2	Пз4				Х	Т.5/1.-л.-2; Т.5/2.-с.-2; Т.5/3.-пр.-2; Т.5/4.-пр.-2	8

6	Депресивні масові психічні явища. Паніка	10	Л2	Сз2	Пз6				X	Т.6/1.-л.-2; Т.6/2.-с.-2; Т.6/3.-пр.-2; Т.6/4.-пр.-2; Т.6/5.-пр.-2	10
7	Агресія як масове психічне явище	10	Л2	Сз2	Пз6				XI	Т.7/1.-л.-2; Т.7/2.-с.-2; Т.7/3.-пр.-2; Т.7/4.-пр.-2; Т.7/5.-пр.-2	10
8	Релігія	8	Л2	Сз2	Пз4				XI	Т.8/1.-л.-2; Т.8/2.-с.-2; Т.8/3.-пр.-2; Т.8/4.-пр.-2	8
9	Мода та реклама в системі масових явищ	8	Л2	Сз2	Пз4				XII	Т.9/1.-л.-2; Т.9/2.-с.-2; Т.9/3.-пр.-2; Т.9/4.-пр.-2	8
10	Маніпуляція масовою свідомістю. Чутки	10	Л2	Сз2	Пз6				XII	Т.10/1.-л.-2; Т.10/2.-с.-2; Т.10/3.-пр.-2; Т.10/4.-пр.-2; Т.10/5.-пр.-2	10
	<i>Диференційований залік</i>	4						Дз4	XII	Диф.залік – 4	4
	УСЬОГО	90	20	20	46			4			90

Умовні позначення: Лекція – Л; Семінар – Сз; Практичне заняття – Пз.

Заняття, що обов'язково (вибірково) оцінюються Т.6/2.-с.-2 Диференційований залік – Дз.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми та навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
4 курс (8семестр)					
1			10	«Психологія мас» як навчальна дисципліна	
	1	лекція	2	<u>Завдання та структура психології масової поведінки</u> 1. Психологія масової поведінки як галузь психологічної науки. 2. Предмет та завдання психології масової поведінки. 3. Зв'язок психології масової поведінки з іншими науками.	[1.1] с. 31-40, 227-254 [1.2] с. 4-67
	2	семінар	2	<u>Предмет та завдання психології масової поведінки</u> 1. Предмет психології масової поведінки. 2. Проблематика та структура психології масової поведінки. 3. Місце психології масової поведінки в системі гуманітарних наук.	[1.1] с. 200-226 [1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	3	практичне заняття	2	<u>Індивідуально-психологічні чинники детермінації масової поведінки людей(частина 1)</u> 1. Визначення рівня особистісної індивідуації. 2. З'ясування емоційного статусу особистості як члена групи. 3. Діагностика рівня вираженості особистісної та групової навіюваності.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	4	практичне заняття	2	<u>Індивідуально-психологічні чинники детермінації масової поведінки людей(частина 1)</u> 1. Визначення локалізації суб'єктивного локус-контролю. 2. Індивідуально-психологічні чинники детермінації масової поведінки людей.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
		самостійна робота	2	1. Проблематика та завдання психології масової поведінки. 2. Проблеми і перспективи розвитку психології масової поведінки.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
1	2	3	4	5	6
2			16	Маси та натовп у теорії психології мас	
	1	лекція	2	<u>Маси та натовп: суттєві ознаки, спільне й відмінне</u> 1. Людські маси у наукових концепціях. Теорії мас.	[1.1] с. 200-226 [1.2] с. 279-354

				2. Види мас, їх характеристика. 3. Психологічна сутність натовпу людей. 4. Етапи формування та принципи взаємодії маси та натовпу.	[2.6] с. 20-49
	2	семінар	2	<u>Базові характеристики видів мас</u> 1. Історія дослідження масових психологічних феноменів. 2. Явище натовпу. Мітинг. Демонстрація. 3. Актуалізована велика соціальна група спортивних вболівальників.	[1.1] с. 200-226 [1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	3	практичне заняття	2	<u>Методи впливу та прийоми управління масами</u> 1. Управління масами в теоріях Г. Лебона, Г. Тарда, З. Фрейда, В. Райха, В. Вундта, Л. Уорда, С. Сігеле, Е. Канетті, Ч. Маккея. 2. Проблеми психології мас у працях М. Михайловського, В. Бехтерева, В. Різуна, П. Корявцева, Д. Ольшанського, А. Руткевич, С. Митрохіна, С. Московічі, А. Назаретяна, К. Граумана, Л. Крузе.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	4	практичне заняття	2	<u>Психологія мас як теоретико-імпірична проблема</u> 1. Основні підходи до аналізу масової поведінки у натовпі. 2. Трансформація індивідуальної свідомості та поведінки в умовах натовпу: значення індивідуального та колективного несвідомого.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
		самостійна робота	2	1. Зміст поняття «маси». Аналіз основних відомих теорій психології мас. 2. Масова свідомість та колективне несвідоме. 3. Поняття еліти за В. Парето: еліта лисиць, еліта левів. 4. Теорії елітизму (Конфуцій, Платон, Аристотель, Н. Макіавеллі, Ф. Ніцше, Г. Моска, Р. Міхельс, Х. Ортега-і-Гасет та ін.). 5. Критична концепція еліт Ч. Міллса. 6. Елітарна особистість та її вплив на маси. 7. Проблеми елітизму в сучасних мас-медіа.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
		індивід. робота	6	1. Реферат згідно з тематикою	[2.4]
3			12	Психологічні аспекти масової поведінки	
	1	лекція	2	<u>Масова поведінка людей як психологічний феномен</u> 1. Феномен масової поведінки людей як психологічне явище. 2. Основні сутнісні виміри явища масової поведінки людей. 3. Критерії людської поведінки як масової.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	семінар	2	<u>Психологічна характеристика масової активності людей</u> 1. Основні різновиди масової поведінки людей. 2. Форми вияву масової поведінки людей. 3. Масова комунікація і громадська думка.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]

	3	практичне заняття	2	<u>Чинники регуляції масової поведінки людей</u> 1. Психологічні та позапсихологічні чинники регуляції масової поведінки людей. 2. Рівні психічної регуляції масової поведінки людей. 3. Особливості регуляції поведінки натовпу.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	4	практичне заняття	2	<u>Свідомісний рівень психічної регуляції масової поведінки людей.</u> 1. Масова свідомість як чинник психічної регуляції масової поведінки людей. Основні складові масової свідомості. 2. Масові соціальні цінності, ідеали та стереотипи. 3. Масові соціальні упередження, установки та настанови.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
		самостійна робота	4	1. Позасвідомісний рівень психічної регуляції масової поведінки людей. 2. Основні компоненти позасвідомісної регуляції масової поведінки людей. 3. Соціально-психологічні чинники детермінації масової поведінки людей.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
4			18	Масові настрої	
	1	лекція	2	<u>Сутність та зміст масових настроїв</u> 1. Поняття масових настроїв. 2. «Масова людина» та масові настрої. 3. Вплив соціальних та історичних чинників на динаміку масових настроїв.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
4	2	семінар	2	<u>Наукові підходи до вивчення та пояснення масових настроїв</u> 1. Настрої з позицій психофізіологічного підходу (Т. Ціген, В. Осипова, П. Вікторов, О. Чижевський). 2. Настрої з позицій соціального підходу (Б. Паригін). 3. Настрої з позицій теорії діяльності (О. Леонтьєв, Б. Додонов, А. Горячова, М. Макаров).	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	3	практичне заняття	2	<u>Масові політичні настрої (частина 1)</u> 1. Сутність та зміст масових політичних настроїв. 2. Масові настрої як сигнал, оцінка, прагнення. 3. Суб'єкт масових політичних настроїв.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	4	практичне заняття	2	<u>Масові політичні настрої (частина 2)</u> 1. Особливості виникнення та розвитку. 2. Основні види та функції масових політичних настроїв. 3. Механізми впливу та практика прогнозування масових політичних настроїв.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49

		самостійна робота	4	1. Рівень вираженості емоційного зараження. 2. Традиції як стійкий регулятор масової поведінки. 3. Психологічні характеристики та функціональне значення традицій.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
		індивід. робота	6	1. Реферат згідно з тематикою.	[2.4]
			12	Масові рухи як стихійна організація мас	
5	1	лекція	2	<u>Комплексний підхід до вивчення масових рухів</u> 1. Загальна характеристика масових рухів, їх види та характеристика. 2. Джерела виникнення та соціально-психологічні функції масових рухів. 3. Умови та етапи розвитку масових рухів.	1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
	2	семінар	2	<u>Мотиви участі у масових рухах</u> 1. Емоційно-афективна мотивація участі у масових рухах. 2. Ціннісно-раціональна мотивація участі у масових рухах. 3. Традиційна мотивація участі у масових рухах.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
5	3	практичне заняття	2	<u>Визначення ознак масових рухів</u> 1. Ідеологія масових рухів. 2. Організація масових рухів. 3. Тактика масових рухів.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	4	практичне заняття	2	<u>Визначення цілей масових рухів</u> 1. Масові рухи, що спрямовані на зміну поведінки індивіда: альтернативні рухи, рухи «спасіння». 2. Масові рухи, що спрямовані на зміну суспільства: реформістські рухи, регресивні рухи (тероризм), революційні рухи, утопічні рухи.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
		самостійна робота	4	1. Поняття масової психологічної атаки. 2. Загальна характеристика психологічних атак із огляду на дієвість, створення образу, вибір засобів та об'єкта нападу. 3. Інформаційні війни як цикл психологічних атак. 4. Концепції інформаційно-психологічних війн (теорія гегемонії А. Грамши, теорія молекулярної агресії, теорія комунікативного резонансу, теорія конфлікту культурних спільнот С. Хантінгтона тощо).	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
			20	Депресивні масові психічні явища. Паніка	
6	1	лекція	2	<u>Депресія та паніка як соціальні явища</u> 1. Депресивні масові психічні явища та їх загальна характеристика. 2. Масова паніка як феномен соціально-психологічної депресії.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	семінар	2	<u>Масова паніка як соціальне явище</u> 1. Умови виникнення та механізми розповсюдження масової паніки.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407

				2. Інформація, дезінформація та чутки як каталізatori виникнення масової паніки.	[2.4]
	3	практичне заняття	2	<u>Особистість і депресія (частина 1)</u> 1. Ознаки та прояви депресивних станів. 2. Способи та засоби попередження та запобігання масових депресивних психічних явищ.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
6	4	практичне заняття	2	<u>Особистість і депресія (частина 2)</u> 1. Психодіагностичний інструментарій проявів депресії. 2. Психокорекція масовим депресивних психічних явищ.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	5	практичне заняття	2	<u>Психопрофілактика та психокорекція проявів масової паніки</u> 1. Методи та шляхи запобігання виявів масової паніки. 2. Способи та засоби припинення виявів масової паніки.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
		самостійна робота	4	1. Динаміка проявів масової паніки. 2. Паніка як різновид масової поведінки. 3. Психологічна характеристика паніки.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
		індивід. робота	6	1. Реферат згідно з тематикою.	[2.4]
7			14	Агресія як масове психічне явище	
	1	лекція	2	<u>Психологічна сутність, чинники та особливості прояву агресії</u> 1. Поняття агресії та основні критерії її визначення. 2. Види агресії. Біологічні, психологічні та соціальні чинники агресії. 3. Особливості масової агресії.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	семінар	2	<u>Психологічна характеристика феномену «агресія»</u> 1. Агресія як соціальний феномен. 2. Агресія як інстинкт. 3. Агресія як драйв.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	3	практичне заняття	2	<u>Прикладні аспекти формування та протидії агресії (частина 1)</u> 1. Приклади агресії у сфері суспільної комунікації. 2. Способи протидії агресивній аудиторії.	[1.1] с. 200-226 [1.2] с. 279-354
	4	практичне заняття	2	<u>Прикладні аспекти формування та протидії агресії (частина 2)</u> 1. Техніки і методики саморегуляції агресії. 2. Основні шляхи протидії агресивному натовпу.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	5	практичне заняття	2	<u>Прикладні аспекти формування та протидії агресії (частина 3)</u> 1. Профілактика масової агресивної поведінки. 2. Способи подолання масових агресивних настроїв.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	самостійна	4	1. Понятійно-категорійна сутність агресивного натовпу та закономірності	[1.1] с. 200-226	

		робота		його функціонування. 2. Типологія агресивного натовпу, характеристика окремих його різновидів. 3. Склад агресивного натовпу та основні етапи його розвитку.	[1.2] с. 279-354
8			12	Релігія	
	1	лекція	2	<u>Психологія віри та масова психологія</u> 1. Витоки та соціально-психологічні функції релігії. 2. Поняття про релігійний культ та його загальна характеристика.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	семінар	2	<u>Релігійність як характеристика соціуму</u> 1. Психологічні особливості релігійних дій. 2. Мотиви звернення мас до релігії.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	3	практичне заняття	2	<u>Поведінкові прояви та моральні аспекти релігійних особистостей</u> 1. Природа, структура і вияви релігійної віри. 2. Психологія релігійної моралі.	[1.1] с. 31-40, 227-254 [1.2] с. 4-67
	4	практичне заняття	2	<u>Сутність та психологія вияву релігійної віри</u> 1. Релігійна особистість з точки зору психологічного аналізу. 2. Релігійність як риса українського національного характеру.	[1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
		самостійна робота	4	1. Нормативно–регулятивна сутність релігійної моралі. 2. Психологічні особливості норм атеїзму та агностицизму.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
9			12	Мода та реклама в системі масових явищ	
	1	лекція	2	<u>Сутність та психологічні особливості моди та реклами як масових явищ</u> 1. Поняття про моду та рекламу, їх функції. 2. Мода форма демонстрації власного «Я». 3. Реклама у сфері масової комунікації.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	семінар	2	<u>Психологічні аспекти впливу моди та реклами на масову свідомість</u> 1. Мода як психологічний захист від звичаїв. 2. Мода як масова комунікація, як спосіб наслідування. 3. Символ як інструмент рекламного впливу (реklamний образ, архетип, логотип).	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
	3	практичне заняття	2	<u>Практика використання моди в системі масових явищ</u> 1. Механізми творення модного образу. 2. Процес та канали поширення моди. 3. Вплив моди на психологію мас.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	практичне	2	<u>Практика використання реклами в системі масових явищ</u>	[1.2] с. 279-354	

		заняття		1. Психологія створення рекламних повідомлень. 2. Символізація та архетипізація реклами на рівні мовних образів.	[2.6] с. 20-49
		самостійна робота	4	1. Мода як форма соціальної регуляції. 2. Реклама як спосіб масової комунікації.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
10			20	Маніпуляція масовою свідомістю. Чутки	
	1	лекція	2	<u>Маніпуляція свідомістю як взаємодія</u> 1. Поняття «маніпуляція», його межі та ознаки. 2. Критерії маніпулятивного впливу. Механізми маніпулювання масовою свідомістю. 3. Поняття «чутки», «плітки», їх місце в життєдіяльності суспільства.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	семінар	2	<u>Психологія маніпуляцій масовою свідомістю</u> 1. Основні складові маніпуляції масовою свідомістю. 2. Базові умови протидії маніпуляції. 3. Чутки, плітки: основні ознаки та типологія. 4. Причини та умови виникнення чуток.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	3	практичне заняття	2	<u>Прикладні аспекти маніпуляції масовою свідомістю (частина 1)</u> 1. Невербальна комунікація, її різновиди. 2. Особливості інтерпретації вербальних повідомлень. 3. Організація профілактики і протидії чуткам.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	4	практичне заняття	2	<u>Прикладні аспекти маніпуляції масовою свідомістю (частина 2)</u> 1. Використання феномену «економії мислення». 2. Створення контексту, звернення до інстинктів. 3. Вплив слова на підсвідомість, психологічний захист.	[1.1] с. 200-226 [1.2] с. 279-354
	5	практичне заняття	2	<u>Прикладні аспекти маніпуляції масовою свідомістю (частина 3)</u> 1. Використання феномену «мозаїчна культура». 2. Техніки маніпуляції масовою свідомістю в рекламі. 3. Сугестивні технології маніпулятивного впливу, сублімінальний ефект.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
		самостійна робота	4	1. Маніпулятивні технології в різних культурно-історичних умовах. 2. Джерела та засоби маніпуляцій. 3. Комплексні організаційні технології масового інформаційно-психологічного впливу. 4. Технології таємного примусу особистості в масових інформаційних процесах.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
		індивід. робота	6	1. Реферат згідно з тематикою	[2.4]
	Диференційований залік			4	Згідно контрольних запитань до розділу

Разом за семестр	150		
Усього за дисципліну	150		

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Базова література

1. Бойко О. Д. Політичне маніпулювання. К.: Генеза, 2010. 560 с.
2. Зеленін В. По той бік правди: НЛП як зброя інформаційно-пропагандистської війни: навчальний посібник К: Люта справа, 2015. 384 с.
3. Різун В. Теорія масової комунікації: підручник К. : Видавничий центр «Просвіта», 2009. 260 с.

Додаткова

1. Васютинський В. Психологія влади в інтерактивному дискурсі // Ї. 2010. №30. С.62-79.
2. Гавриловська К. П. Методичні рекомендації з курсу «Психологія масової поведінки» Житомир, 2014. 69 с.
3. Дівак В.В. Сепаратизм як феномен сучасної політики К.: Логос, 2010. 223 с.
4. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 688 с.
5. Леонов В.В., Ворочич Б.О., Сівоха І.М. Війни ХХІ століття: технології «гібридної війни» // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2015. №1 (53). С. 24-30.
6. Основи соціальної психології: Навчальний посібник / за ред. М.М. Слюсаревського. Київ.: Міленіум, 2008. 495с.
7. Основи соціально-психологічного тренінгу: науково-практичні рекомендації / за заг. ред. Л. І. Казміренко. Івано-Франківськ: Симфонія-форте, 2011. 136 с.
8. Психологія / за заг. ред. Л.М.Кудояра Суми: СумДУ, 2011. 331с.
9. Психологічні детермінанти вчинення вандалізму неповнолітніми: метод. рек. К.: НАВС, 2012. 56 с.
10. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу: монографія К.: Міленіум, 2008. 216 с.
11. Юридична психологія: практикум / за заг. ред. Л. І. Казміренко. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 190 с.
12. Якубіна В. Л. Основні тенденції концептуалізації феномену мас в сучасній соціальній філософії: дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Якубіна Валентина Леонідівна. К., 2008. 266 с

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
2. <http://hklib.npu.edu.ua/> – Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
3. <http://lib.pu.if.ua>. – Сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.
4. <http://www.koob.ru/> – електронна бібліотека «Куб».
5. <http://upsihologa.com.ua/> – портал професійних психологів України «У психолога».
6. http://megalib.com.ua/content/5665_LITERATYRA_DO_KYRSY_DITYaChOI_PSIHOLOGII.html
7. Модульне середовище навчання – <http://10.241.24.9/moodle/course/index.php?categoryid=23>

ОЦІНЮВАННЯ

Поточне рубіжне та підсумкове оцінювання здійснюється відповідно до положення <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/polozh-otsinka-2020-12.01.-.pdf>.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

Середовище в аудиторії є творчим, відкритим до конструктивної критики.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона відпрацьовують навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітують про опанування ними навчального матеріалу. Курсанти, які пропустили більше 30% з тих занять, де було передбачено оцінювання, одержали середньоарифметичну з поточних оцінок нижче 2,60, тобто менше 70% позитивних оцінок від загальної кількості, не відзвітували за індивідуальну та самостійну роботу, до семестрового контролю не допускаються.

У разі коли курсант не виконав умови допуску до складання семестрового контролю, завчасно, але не пізніше трьох робочих днів до складання семестрового контролю, рішенням кафедри йому встановлюється індивідуальний термін ліквідації заборгованості. Якщо курсант не ліквідує заборгованість у визначений кафедрою термін, то він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни і в відомості обліку успішності, в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «незадовільно» за національною шкалою, 50 балів за 100-бальною шкалою і FX – за шкалою ЄКТС. При повній відсутності позитивних поточних оцінок, за визначені звітності, і не ліквідації заборгованості у визначений кафедрою термін, курсанту курс з навчальної дисципліни не зараховується і в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «недопущений» за національною шкалою, 17 балів за 100-бальною шкалою і F за шкалою ЄКТС. В такому випадку курсант представляється на засідання Вченої ради факультету, академії і йому пропонується пройти повний курс повторно. У разі відмови розглядається питання про його відрахування з академії.

Дотримання академічної доброчесності

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;

- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

Нормативно-правове забезпечення: <https://nadpsu.edu.ua/osvita/normatyvno-pravove-zabezpechennia/>.

Додаток А
Методи навчання та методи контролю навчальних досягнень

Шифр	Метод навчання
1. Словесні методи	
МН 1.1	Лекція
МН 1.2	Розповідь
МН 1.3	Пояснення
МН 1.4	Бесіда
МН 1.5	Інструктаж
МН 1.6	Дискусія
МН 1.7	Диспут
2. Наочні методи	
МН 2.1	Демонстрація
МН 2.2	Ілюстрація
МН 2.3	Спостереження
3. Практичні методи	
МН 3.1	Лабораторна робота
МН 3.2	Практична робота
МН 3.3	Пробні вправи
МН 3.4	Творчі вправи
МН 3.5	Усні вправи
МН 3.6	Практичні вправи
МН 3.7	Графічні вправи
МН 3.8	Технічні вправи
МН 3.9	Групові вправи
4. Методи самостійного та індивідуального навчання	
МН 4.1	Рецептивний
МН 4.2	Репродуктивний
МН 4.3	Евристичний
МН 4.4	Дослідницький

Шифр	Метод контролю навчальних досягнень
1. Попередній контроль	
МК 1.1	Вибірковий усний
МК 1.2	Фронтальний письмовий
МК 1.3	Фронтальний тестовий
МК 1.4	Фронтальний проблемний
2. Поточний контроль	
МК 2.1	Вибірковий усний
МК 2.2	Колоквіум
МК 2.3	Контрольна робота
МК 2.4	Тестування
МК 2.5	Захист звіту з лабораторної роботи
МК 2.6	Захист звіту з практичної роботи
МК 2.7	Індивідуальна розрахункова робота
МК 2.8	Реферат
3. Рубіжний контроль	
МК 3.1	Фронтальний письмовий
МК 3.2	Фронтальний тестовий
МК 3.3	Фронтальний проблемний
4. Підсумковий контроль	
МК 4.1	Усний
МК 4.2	Письмовий
МК 4.3	Тестовий
МК 4.4	Проблемний